

Bogusława Bednarczyk

prof. nadzw. dr hab., Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego

60 LAT TRAKTATÓW RZYMSKICH - OD WIZJI DO RZECZYWISTOŚCI. WPROWADZENIE

Inspiracją dla kolejnego numeru „Krakowskich Studiów Międzynarodowych” była przypadająca w 2017 roku 60. rocznica podpisania traktatów rzymskich, które rozpoczęły proces integracji europejskiej w 1957 roku. Po II wojnie światowej integracja miała na celu wsparcie odbudowy państw europejskich oraz zaprowadzenie nowego ładu politycznego na kontynencie. Integracja europejska rozpoczęła się od odbudowy gospodarek oraz infrastruktury państw zachodnioeuropejskich.

Traktaty rzymskie, wraz z wcześniejszym traktatem paryskim, bywają zbiorczo nazywane „traktami założycielskimi”. Wyznaczają już kompleksowe ramy dla dalszej współpracy i integracji w Europie, której konsekwencją jest dzisiaj Unia Europejska. Kluczowe znaczenie ma zwłaszcza Traktat o utworzeniu Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej, który podlegał wprawdzie wielokrotnym zmianom (m.in. poprzez przyjmowanie kolejnych tzw. traktatów rewizyjnych) – w tym zmianie samej nazwy (obecnie: Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej), jednak do dziś pozostaje jednym z głównych źródeł prawa pierwotnego Unii Europejskiej.

Podpisanie i wejście w życie traktatów założycielskich nie stanowiło zakończenia procesów integracyjnych w Europie, ale tak naprawdę było dopiero punktem wyjścia do dalszej integracji. Już w momencie przyjmowania traktatów rzymskich zakładano ujednoczenie instytucjonalne Wspólnot, m.in. poprzez ustanowienie wspólnych organów, a docelowo połączenie organizacji. Dążono

do pogłębiania integracji gospodarczej, przy jednoczesnym myśleniu o poszerzeniu współpracy na inne obszary polityki. Ponadto przesłankami do stopniowych modyfikacji we Wspólnotach były zmieniające się warunki społeczno-ekonomiczne, zainteresowanie kolejnych krajów włączeniem w procesy integracyjne, a następnie ich akcesje do Wspólnot. Ewolucja funkcjonowania Wspólnot była potwierdzana przyjmowaniem kolejnych traktatów, z których każdy modyfikował w określonym zakresie początkowe postanowienia traktatów założycielskich.

Proces integracji zapoczątkowany w latach 50. XX wieku, realizowany poprzez zacieśnianie i pogłębianie form oraz obszarów współpracy w ramach Wspólnot Europejskich, doprowadził w rezultacie do pojawienia się w przestrzeni europejskiej całkowicie nowego podmiotu – Unii Europejskiej.

60 lat temu w Rzymie położono podwaliny pod Europę w jej dzisiejszym kształcie i zapoczątkowano tym samym najdłuższy okres pokoju w historii Europy. Traktaty rzymskie dały początek wspólnemu rynkowi, na którym obowiązuje zasada swobodnego przepływu osób, towarów, usług i kapitału. Dzięki temu zapewnione zostały odpowiednie warunki dla stabilności i dobrobytu. W ciągu 60 lat powstała Unia, która promuje pokojową współpracę, poszanowanie dla godności człowieka, wolność, demokrację, równość praw i solidarność między narodami i obywatelami.

Czy jednak struktura UE to nienaruszony monolit, który może przetrwać każdy kryzys i zwalczyć wszystkie wyzwania, które coraz częściej stają przed europejską wspólnotą? Po wyborach z 2014 roku do Parlamentu Europejskiego trafia większa liczba eurosceptyków. Po aneksji Krymu przez Rosję UE ustanawia nową strategię w dziedzinie bezpieczeństwa. Na Bliskim Wschodzie oraz w różnych częściach świata dochodzi do głosu ekstremizm religijny. Prowadzi to do konfliktów i wojen, w wyniku których wiele osób, które zmuszone są uciekać przed niebezpieczeństwem, poszukuje schronienia w Europie. Unia nie tylko stoi przed dylematem, jak zadbać o nowych przybyszów, ale jest również celem wielu ataków terrorystycznych.

60 lat po powstaniu tej jedynej w swoim rodzaju wspólnoty państw i narodów wiemy jakie korzyści przyniosła swoim obywatelom, czego dla nich dokonała. Jest to także doskonały moment do zastanowienia się nad tym, jakie nowe wyzwania przed nią stoją. Czy w erze globalizacji Unia może skutecznie rywalizować z innymi wielkimi gospodarkami, utrzymując przy tym swoje standardy społeczne? Jaka będzie rola Europy na scenie światowej w nadchodzących latach? Gdzie sięgną granice UE? Jaka przyszłość czeka euro?

Opracowania zamieszczone w bieżącym numerze bezpośrednio i pośrednio dotyczą problemów związanych z aktualną sytuacją w procesie zmian w integracji europejskiej. Ich autorzy, analizując m.in. aspekty ekonomiczne, polityczne i społeczne integracji, która dokonała się w minionym dziesięcioleciu, dowodzą że rozszerzenie przynosi korzyści Unii Europejskiej jako całości. Dzięki niemu Unia może skuteczniej stawiać czoła wyzwaniom o wymiarze glo-

balnym. Polityka rozszerzenia okazała się istotnym narzędziem służącym transformacji społeczeństw. Zarówno w tych państwach, które już przystąpiły do UE, jak również w tych, które znajdują się na drodze do przystąpienia, miały miejsce ogromne zmiany, możliwe dzięki reformom demokratycznym i gospodarczym, dokonywanym w duchu przystąpienia. W samym sercu tego procesu znalazły się zaangażowanie, uwarunkowania i wiarygodność, które gwarantują jego sukces.

Tematyka publikowanych niżej tekstów jest zróżnicowana. Wiąże się to z różnorodnymi zainteresowaniami naukowymi autorów oraz z wielowątkowością tematu politycznych, społecznych, ekonomicznych i prawnych aspektów 60-letniego procesu integracji europejskiej. Obszar badawczy autorów nie koncentruje się wyłącznie na rozważaniach związanych z okrągłą rocznicą podpisania traktatów rzymskich. Z uwagi na to, że Europa zawsze była projektem politycznym, a celem integracji gospodarczej nie było wyłącznie zniesienie barier handlowych, ale także stworzenie pokoju, dobrobytu i demokracji, autorzy odnoszą się także do szerokiej gamy zagadnień rzutujących na współczesny model integracji europejskiej, jak i jej perspektywy na przyszłość.

Kwartalnik „Krakowskie Studia Międzynarodowe” zawiera prace autorów polskich i zagranicznych, publikowane zarówno w języku polskim, jak i w językach kongresowych. „Studia” – kierowane do osób zainteresowanych problematyką prawną, politologiczną i kulturoznawczą, a także zagadnieniami współczesnej ekonomii – uzyskały 9 punktów w systemie ewaluacji czasopism naukowych MNiSW. Wszystkie zamieszczane w kwartalniku prace są recenzowane. Niniejszy numer został stworzony przez naukowców i doktorantów Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego oraz badaczy współpracujących z naszą uczelnią od wielu lat. Numer zamykają sprawozdania z najważniejszych konferencji naukowych, w których uczestniczyli pracownicy uczelni w 2017 roku.

Czekamy na wszelkie uwagi i opinie. Zapraszamy do współpracy.